

Najmiddinov Sobirali

Nordik universiteti Jurnalistika yo'nalishi 1-kurs talabasi.

Kirsh

Inson hayoti turli omillar ta'sirida shakllanadi va rivojlanadi. Zamonaviy jamiyatda inson hayotiga zarar yetkazuvchi omillar ko'plab shakllarda namoyon bo'ladi. Ular ijtimoiy, ekologik, psixologik va biologik omillar bilan bog'liq bo'lib, sog'lom turmush tarzini saqlash va umrni uzaytirishga katta xavf tug'diradi. Ushbu maqola inson hayotiga zarar keltiruvchi omillarni tahlil qilish va ularning oldini olish yo'llarini muhokama qilishga bag'ishlangan.

Asosiy qism.

Ekologik muammolar inson salomatligi uchun jiddiy xavf tug'diradi. Atmosfera ifloslanishi, suvning ifloslanishi, yer resurslarining kamayishi va iqlim o'zgarishi inson hayotiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Misol uchun:

- Atmosfera ifloslanishi: Havo tarkibida zararli gazlarning ortishi (masalan, karbonat anhidrid, azot oksidi) nafas olish tizimiga salbiy ta'sir ko'rsatadi va surunkali kasalliklarni keltirib chiqaradi.

- Suv resurslari: Ifloslangan suv ichak infeksiyalari va boshqa kasalliklarni keltirib chiqaradi. O'zbekistonda suvning kimyoviy tarkibi bilan bog'liq muammolar, xususan, Aral dengizining qurishi ekologik fojialarning yorqin misoli hisoblanadi.

Ijtimoiy-iqtisodiy muammolar inson hayot sifatiga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatadi. Asosiy omillar quyidagilar:

- Qashshoqlik va ishsizlik: Moddiy ta'minotning pastligi ovqatlanish, tibbiy xizmatdan foydalanish va to'g'ri yashash sharoitlariga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

- Noto'g'ri turmush tarzi: Chekish, alkohol iste'moli, narkotik moddalar qabul qilish va passiv yashash tarzi sog'liqni zaiflashtiradi.

- Zo'ravonlik va stress: Jamiyatdagi zo'ravonlik holatlari va surunkali stress insonning ruhiy va jismoniy salomatligiga salbiy ta'sir qiladi.

Biologik xavf omillari orasida kasalliklar va pandemiyalar muhim o'rin tutadi. Viruslar, bakteriyalar va boshqa patogen mikroorganizmlar inson salomatligi uchun xavf tug'diradi. Misol sifatida koronavirus pandemiyasini keltirish mumkin, u dunyo bo'ylab minglab insonlarning umriga zomin bo'ldi va iqtisodiy-ijtimoiy hayotga salbiy ta'sir qildi.

Ruhiy salomatlikning buzilishi ham inson hayotiga katta zarar yetkazishi mumkin. Surunkali depressiya, stress, tashvish va ruhiy muvozanatning buzilishi jismoniy kasalliklarning kelib chiqishiga sabab bo'ladi.

- Yolg'izlik va ijtimoiy aloqalarning yetishmasligi: Bu omil ayniqsa zamonaviy davrda, texnologiyalar rivojlangan bir paytda dolzarbdir. Ijtimoiy tarmoqlardagi haddan

MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS

tashqari faollik insonni real hayotdagi aloqalardan uzoqlashtiradi. Insonning o'zi ham ko'p hollarda o'z hayotiga zarar yetkazuvchi omillarni yuzaga keltiradi.

Bu: - Transport va sanoat xavflari: YTHlar, ishlab chiqarishdagi baxtsiz hodisalar.
- Texnologiyalarning noto'g'ri qo'llanilishi: Sun'iy intellekt va boshqa zamonaviy texnologiyalardan noto'g'ri foydalanish xavfsizlikka tahdid soladi.
Xulosa va takliflar

Inson hayotiga zarar yetkazuvchi omillarni kamaytirish uchun quyidagilarni amalga oshirish muhim:

1. Ekologik muhitni yaxshilashga qaratilgan dasturlarni amalga oshirish.
 2. Sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish, zararli odatlardan voz kechishga undash.
 3. Ruhiy salomatlikni mustahkamlash uchun ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimini yaratish.
 4. Davlat va xalqaro miqyosda pandemiyalarga qarshi kurash choralarini mustahkamlash.
- Inson hayoti bebaho boylikdir. Uni asrash va yaxshilashga qaratilgan har bir qadam insoniyat kelajagi uchun xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Alimov, R. "Ekologik xavfsizlik va inson salomatligi", Toshkent, 2020.
2. Karimova, N. "Zamonaviy stress va uning oqibatlari", O'zbekiston Fanlar Akademiyasi nashri, 2021.
3. World Health Organization (WHO) ma'lumotlari, www.who.int.
4. "O'zbekiston ekologik muammolari va ularning yechimlari", Milliy maqolalar to'plami, Toshkent, 2023.
5. Bekmurodov, Z. "Inson hayotining sifatiga ta'sir etuvchi omillar", Toshkent Davlat Universiteti nashri, 2019.

